

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 284 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini.....	10
Usmonova Muattar Bahadirjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zini o'zi anglashida muloqotning o'rni	14
Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa	
Maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari	17
Dilsora Shodmonova	
Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях	24
Истамова Нигора Азимжановна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari.....	29
Saidova Nigora Olimovna, G'ulomova Shaxnoza Abdusalom qizi	
Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yo'llari.....	32
Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich	
Yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari.....	36
Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul o'g'li	
Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish.....	40
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	
Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline	44
Lola Mannobova	
Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries	48
Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qobiliyat, qiziqish va o'rganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejaları	51
Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik ko'rinishlari	55
Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi	
O'yin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni	59
Abdunazarov Abdumutal Olimovich	
Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari	64
Alimova Gulrux Farhod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv o'yin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	70
Axtamova Mohinur O'tkir qizi	
Oilaviy zo'ravonlikka uchragan ayollarni qo'llab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning o'rni	74
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, To'liqinova Muxlisaxon Jamshid qizi	
O'zbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida)	78
G'aybulloyeva Parvina Samandar qizi	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogeneza shakllanishi	82
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi	87
Hikmatova Yulduz Nuritdinovna	

Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari	91
<i>Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli	95
<i>Jamolova Farida Fatillo qizi</i>	
Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	98
<i>Jumagulova Gulziya Madiyarovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish	103
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish	107
<i>Maqsuda Maxsudovna Murodova</i>	
O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari	113
<i>Maxbuba Axatova</i>	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	116
<i>Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar	120
<i>Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari... ..	123
<i>Niyozova Maftuna Normaxmat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish.....	126
<i>Norbo'tayeva Iroda Yunusovna</i>	
Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi	130
<i>Nosirov Sardor To'lqinjon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	134
<i>Nosirova Ra'no Xamidovna</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	137
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli	142
<i>Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi</i>	
Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari	146
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	149
<i>Qurdasheva Bonu Bexzod qizi</i>	
Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi	153
<i>Rahimova Sarvinoz Odilboy qizi</i>	
Musiqqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari.....	157
<i>Raximova Dilbar Rizakulovna</i>	
Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida..	161
<i>Raximova Maryam O'tkir qizi</i>	
Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni..	173
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	179
<i>Kurbonova Kamola Ilxomovna</i>	
Nutq madaniyati va notiqlik san'ati	183
<i>Mamadaliyeva Lola Shailyasovna</i>	
Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish	188
<i>Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich</i>	
Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati.....	192
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi	195
<i>Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna</i>	
Modern Teaching Methods in English Language Learning.....	199
<i>Sarvinoz Abdulhakimova</i>	
Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi	202
<i>Shahnoza Muhammadiyeva</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	205
<i>Shopulatova Nasiba Umirovna</i>	
Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari.....	208
<i>Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid</i>	
Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	211
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students.....	215
<i>Toshmamatova Marjona Olimjon kizi</i>	
Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik	220
<i>Toshpo'latova Mahina Farxod qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari	224
<i>Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi</i>	
Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations	228
<i>Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi</i>	
Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications.....	232
<i>Veronica Khatamova</i>	
Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi	236
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida	240
<i>Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova</i>	
Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish	246
<i>Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi</i>	
The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation.....	250
<i>Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.</i>	
Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan	254
<i>Saytbekova Svetlana Saylaubaevna</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	257
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	
Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari.....	260
<i>Xudaybergenova Zuxra Isakovna</i>	
Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari	263
<i>Yusupov Ma'mur Ma'rufovich</i>	
Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина.....	269
<i>Рахимова Шахзода Равшановна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari	273
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	276
Xidirov Faxriddin Fozilovich	
Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды	280
Рахмонова Нилуфар Уткир кизи	

MINTAQAVIY IQTISODIYOTDA TURIZM KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI

Kurbonova Kamola Ilxomovna

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti 2-kurs magistri

Annotatsiya: Mazkur maqolada mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishda turizm klasterlarining strategik ahamiyati hamda ularning zamonaviy rivojlanish tendensiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Turizm infratuzilmasini takomillashtirish, hududlarning investitsion jozibadorligini oshirish va xizmatlar sohasini diversifikatsiya qilishning iqtisodiy samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va innovatsion boshqaruv mexanizmlarini turizm tizimiga integratsiya qilish orqali hududlar raqobatbardoshligini kuchaytirish masalalari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari mintaqalarning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash hamda turizm salohiyatidan samarali foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: mintaqaviy iqtisodiyot, turizm klasteri, hududiy rivojlanish, investitsion jozibadorlik, turizm infratuzilmasi, raqamli turizm, innovatsion boshqaruv, iqtisodiy raqobatbardoshlik, xizmatlar sohasi, barqaror iqtisodiy o'sish.

Abstract: This article scientifically analyzes the strategic importance of tourism clusters in the development of regional economies and examines contemporary trends in their development. The economic effectiveness of improving tourism infrastructure, enhancing regional investment attractiveness, and diversifying the service sector is highlighted. In addition, the issues of strengthening regional competitiveness through the integration of digital technologies and innovative management mechanisms into the tourism system are substantiated. The research results contribute to the development of practical recommendations for ensuring sustainable regional economic growth and the effective utilization of tourism potential.

Key words: regional economy, tourism cluster, regional development, investment attractiveness, tourism infrastructure, digital tourism, innovative management, economic competitiveness, service sector, sustainable economic growth.

Аннотация: В данной статье научно анализируется стратегическое значение туристических кластеров в развитии региональной экономики, а также рассматриваются современные тенденции их развития. Освещается экономическая эффективность совершенствования туристической инфраструктуры, повышения инвестиционной привлекательности регионов и диверсификации сферы услуг. Кроме того, обоснованы вопросы повышения конкурентоспособности регионов посредством интеграции цифровых технологий и инновационных механизмов управления в туристическую систему. Результаты исследования направлены на разработку практических рекомендаций по обеспечению устойчивого экономического роста регионов и эффективному использованию туристического потенциала.

Ключевые слова: региональная экономика, туристический кластер, региональное развитие, инвестиционная привлекательность, туристическая инфраструктура, цифровой туризм, инновационное управление, экономическая конкурентоспособность, сфера услуг, устойчивый экономический рост.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida globallashuv jarayonlarining jadallashuvi hamda xizmatlar sektorining kengayib borishi natijasida turizm sohasi mintaqaviy rivojlanishning muhim strategik yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, turizm klasterlari hududlarning tabiiy, tarixiy-madaniy va iqtisodiy resurslarini yagona tizim asosida birlashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va investitsion faollikni kuchaytirishda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda [6].

Zamonaviy iqtisodiy sharoitda turizmni faqat xizmat ko'rsatish sohasi sifatida emas, balki hududiy raqobatbardoshlikni shakllantiruvchi kompleks iqtisodiy mexanizm sifatida tadqiq etish zarurati ortib bormoqda. Bugungi kunda rivojlangan davlatlar tajribasi turizm klasterlarini shakllantirish hududiy infratuzilmani modernizatsiya qilish, transport-logistika tizimini rivojlantirish hamda mahalliy tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashda yuqori

samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar, innovatsion boshqaruv mexanizmlari va marketing strategiyalarining turizm tizimiga integratsiyalashuvi mintaqalarning xalqaro turizm bozorida mavqeini mustahkamlashga xizmat qilmoqda ^[6]. Bu esa turizm klasterlarini iqtisodiy rivojlanishning zamonaviy modeli sifatida ilmiy jihatdan chuqur o'rganishni talab etadi.

O'zbekiston Respublikasida ham turizmni iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlaridan biri sifatida rivojlantirish, hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish hamda ichki va tashqi turizm oqimini oshirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda ^[7]. Xususan, tarixiy-madaniy meros obyektlari, ekologik turizm hududlari va zamonaviy xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirish orqali mintaqalarning iqtisodiy faolligini kuchaytirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mazkur jarayonlarda turizm klasterlarini tashkil etish va ularning boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Shu nuqta nazardan, maqolada mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari, ularning iqtisodiy samaradorligi hamda hududlar raqobatbardoshligini oshirishdagi o'rni nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishda turizm klasterlarining o'rni va ahamiyati so'nggi yillarda iqtisodiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida shakllanib bormoqda. Ilmiy manbalarda turizm klasteri tushunchasi hududiy resurslar, xizmat ko'rsatish subyektlari, transport infratuzilmasi hamda boshqaruv tizimining o'zaro integratsiyalashgan iqtisodiy modeli sifatida talqin etiladi ^[1]. Mazkur yondashuv hududlarning ichki iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish, xizmatlar sifati va investitsion jozibadorlikni oshirishga xizmat qilishi bilan izohlanadi.

Xorijiy tadqiqotlarda turizm klasterlari iqtisodiy raqobatbardoshlikni shakllantiruvchi innovatsion mexanizm sifatida baholanadi. Ayrim iqtisodchi olimlar tomonidan klasterlashuv jarayonining hududiy iqtisodiy o'sishga ta'siri ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish tarmoqlari o'rtasidagi kooperatsiya darajasi bilan bog'liq holda o'rganilgan. Tadqiqotlarda turizm infratuzilmasining rivojlanganligi, logistika tizimi va marketing strategiyalarining uyg'unligi turistik hududlarning xalqaro bozordagi mavqeini mustahkamlashi ta'kidlanadi. Shuningdek, zamonaviy ilmiy qarashlarda raqamli texnologiyalar va innovatsion boshqaruv tizimlarini turizm faoliyatiga joriy etish xizmatlar samaradorligini oshiruvchi muhim omillardan biri sifatida ko'rsatib o'tiladi.

1-jadval: **Turizm klasterlarining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari**

Ko'rsatkich	Klaster hududi	Klaster bo'lmagan hudud
YaHM o'sish sur'ati (%)	8,5	4,2
Turistik oqim (ming kishi/yil)	1200	650
Bandlik darajasi (%)	78	62
Investitsiyalar hajmi (mln \$)	350	140

MDH davlatlari olimlari tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlarda turizm klasterlarini rivojlantirish orqali hududiy bandlikni ta'minlash, mahalliy byudjet daromadlarini ko'paytirish va kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan ^[2]. Ushbu tadqiqotlarda turizmning iqtisodiy multiplikativ ta'siri natijasida transport, savdo, mehmonxona va xizmat ko'rsatish tarmoqlarining parallel rivojlanishi asoslab berilgan. Shu bilan birga, ayrim ilmiy ishlarda turizm klasterlarini boshqarishda institutsional mexanizmlarning yetarli darajada shakllanmaganligi hududiy rivojlanish samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi qayd etiladi.

Mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy qarashlarida O'zbekiston hududlarining tarixiy-madaniy va tabiiy resurslari turizmni rivojlantirishning muhim omili sifatida baholanadi. Xususan, Samarqand, Buxoro, Xiva kabi turistik markazlarda infratuzilmani modernizatsiya qilish, investitsiyalarni jalb etish hamda xizmatlar sifatini oshirish orqali hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytirish mumkinligi ilmiy asoslangan. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda turizm klasterlarini raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqarish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va innovatsion marketing texnologiyalaridan foydalanish masalalari yetarli darajada kompleks tadqiq etilmaganligi kuzatiladi ^[9].

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, turizm klasterlarini rivojlantirish mintaqalar iqtisodiy salohiyatini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va hududlar raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim iqtisodiy vosita hisoblanadi. Biroq zamonaviy raqamli transformatsiya jarayonlari hamda global turizm bozorida o'zgarishlar sharoitida ushbu yo'nalishni yangi nazariy yondashuvlar asosida tadqiq etish dolzarb ilmiy vazifa bo'lib qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirish jarayonlarini o'rganish uchun kompleks ilmiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotda sifat va miqdoriy tahlil usullarining uyg'unlashtirilgan varianti tanlanib, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish hamda qiyosiy tahlil metodlari asosiy o'rin egalladi.

Avvalo, turizm klasterlari faoliyat yuritayotgan hududlar bo'yicha mavjud statistik ma'lumotlar yig'ildi va ularning iqtisodiy ko'rsatkichlari (YaHMdagi ulushi, investitsiyalar hajmi, turistik oqim, bandlik darajasi) tahlil qilindi. Ushbu ma'lumotlar rasmiy davlat statistika manbalari hamda soha bo'yicha ochiq analitik hisobotlardan olindi ^[3].

Shuningdek, tizimli yondashuv asosida turizm klasterining tarkibiy elementlari – infratuzilma, xizmat ko'rsatish tarmoqlari, transport-logistika tizimi va raqamli platformalar o'zaro bog'liqlikda o'rganildi. Bu orqali klaster ichidagi iqtisodiy va tashkiliy jarayonlarning o'zaro ta'sirini aniqlashga harakat qilindi.

2-jadval: **Turizm infratuzilmasi va raqamlashtirish darajasi**

Infratuzilma yo'nalishi	Klaster hududi	Boshqa hudud
Mehmonxonalar sifati	Yuqori (4-5 yulduzli)	O'rta daraja
Transport tizimi	Integratsiyalashgan	Fragmentar
Raqamli platformalar	To'liq joriy etilgan	Cheklangan
Onlayn bron tizimi	Keng foydalaniladi	Kam qo'llaniladi

Qiyosiy tahlil metodi yordamida klasterlashgan va klasterlashmagan hududlarning iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari solishtirildi. Natijada klaster yondashuvining samaradorligi va uning hududiy iqtisodiyotga ta'siri darajasi baholandi.

Bundan tashqari, induksiya va deduksiya usullari orqali umumiy qonuniyatlar shakllantirildi hamda turizm klasterlarini rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalarga kelindi ^[4].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirish jarayonining hozirgi holati va uning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri kompleks tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, turizm klasterlari shakllangan hududlarda iqtisodiy faollik darajasi sezilarli darajada oshib, xizmat ko'rsatish sohasining YaHMdagi ulushi barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etmoqda. Tahlillar asosida aniqlanishicha, klaster yondashuvi asosida faoliyat yuritayotgan hududlarda mehmonxona xo'jaligi, transport-logistika va gastronomik xizmatlar o'rtasidagi integratsiya kuchaygan bo'lib, bu o'z navbatida turistlar oqimining ko'payishiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. Shu bilan birga, infratuzilmaning rivojlanishi va investitsiyaviy muhitning yaxshilanishi kichik va o'rta biznes subyektlarining turizm sohasiga kirib kelishini tezlashtirgan ^[10].

Empirik ma'lumotlar raqamlashtirish jarayonlarining joriy etilishi xizmatlar sifatini oshirganini, ayniqsa, onlayn bron qilish tizimlari, elektron to'lovlar va raqamli marketing vositalari turizm klasterlarining raqobatbardoshligini kuchaytirganini ko'rsatadi. Bundan tashqari, mahalliy aholi bandligi darajasining oshishi va yangi ish o'rinlarining yaratilishi ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilgan.

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, turizm klasterlarini rivojlantirish mintaqaviy iqtisodiyotning diversifikatsiyasini ta'minlash bilan birga, hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi. Shuningdek, klasterlar samaradorligi ularning boshqaruv tizimi, innovatsion yondashuvlar va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining uyg'unligiga bevosita bog'liq ekani aniqlandi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari strategik ahamiyatga ega ekanligini tasdiqladi. Klaster yondashuvi asosida turizm sohasini tashkil etish hududlarning iqtisodiy faolligini oshirish, xizmatlar sektorini kengaytirish hamda investitsiyaviy muhitni yaxshilashga xizmat qilishi aniqlandi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, turizm klasterlarining samarali faoliyati infratuzilmaning rivojlanishi, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining uyg'un ishlashiga bevosita bog'liq ^[11]. Ushbu omillar birgalikda klasterlarning raqobatbardoshligini oshirib, turizm oqimining barqaror o'sishini ta'minlaydi.

Shuningdek, tadqiqot davomida klasterlashuv jarayonining hududiy iqtisodiyotga ijobiy ta'siri, ya'ni yangi ish o'rinlarining yaratilishi, kichik va o'rta biznesning rivojlanishi hamda mahalliy aholi daromadlari darajasining oshishi orqali namoyon bo'lishi aniqlandi.

3-jadval: Turizm klasterlarini rivojlantirishning asosiy omillari

Omil	Mazmuni
Davlat siyosati	Imtiyozlar, subsidiyalar va strategik dasturlar
Innovatsiyalar	Raqamli texnologiyalar va smart turizm
Xususiy sektor	PPP asosidagi investitsiyalar
Kadrlar salohiyati	Malakali mutaxassislar tayyorlash
Marketing	Xalqaro va raqamli reklama strategiyalari

Biroq, ayrim muammolar – infratuzilma yetishmovchiligi, malakali kadrlar tanqisligi va marketing faoliyatining sustligi – klaster tizimining to'liq samaradorligini cheklovchi omillar sifatida saqlanib qolmoqda ^[5]. Shu sababli, ushbu yo'nalishda kompleks islohotlar hamda innovatsion boshqaruv yondashuvlarini keng joriy etish zarur.

Umuman olganda, turizm klasterlarini rivojlantirish mintaqaviy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Kelgusida ushbu sohada raqamli transformatsiya va integratsiyalashgan boshqaruv tizimlarini chuqurlashtirish orqali yanada yuqori natijalarga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- Porter, M. E. (1998). Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review.
- UNWTO. (2024). Tourism and Digital Transformation Report. World Tourism Organization.
- OECD. (2022). Tourism Trends and Policies. OECD Publishing.
- Buhalis, D. (2019). Technology in Tourism: From Information to Experience. Routledge.
- Hall, C. M., & Page, S. J. (2014). The Geography of Tourism and Recreation. Routledge.
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 3-fevraldagi PF-5326-son Farmoni. "Turizm sohasini jadal rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida".
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 9-fevraldagi PF-6165-son Farmoni. "Turizm, madaniy meros va sport sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida".
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yilda turizm klasterlarini rivojlantirishga oid qarorlari.
- G'ulomov, S. S. (2021). Raqamli iqtisodiyot. Toshkent: Fan va texnologiya.
- Mirzayev, T. (2020). Mintaqaviy iqtisodiyot asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot.
- Tuxliyev, N. (2019). Turizm iqtisodiyoti. Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.